

Shkaqet e mundëshme për çrregullimet:

Jo gjithmonë egzistonë një arësye e qartë për çrregullimet në zhvillimin e të folurit. Shpesh luajnë disa arësye së bashku një rol Shkaqet më të shpeshta janë.

- **Probleme me të dëgjuarit:** shumë fëmijë kanë probleme për kohë të gjatë me të dëgjuarit ose atë që dëgjojnë nuk munden ta përpunojnë mirë. Shënja të mundëshme për këtë munden p.sh të jenë të ftohurit e shpeshtë ose infeksionet e veshit.
- **Çrregullimet në zhvillimin e të folurit:** Ka fëmijë që kanë vështirësi në të mësuarin e të folurit në mënyrë të veçantë, në krahasim me fëmijët e tjerë. Problemet janë të dukshme, si në gjuhën e nënës ashtu edhe në gjuhën tjetër.

Trajtimi i drejtë i shumëgjuhësisë:

Ritet fëmija juaj me dy gjuhë: Me këtë i ofroni ju fëmijës suaj shanse të veçanta!

- Flisni me fëmijën tuaj në gjuhën e nënës.
- Krijoni te fëmija juaj dëshirën për të folur dhe lereni fëmijën të tregojë.
- Dëgjojeni fëmijën tuaj me vëmendje.
- Shtyjeni fëmijën tuaj për të folur dhe pyeteni atë.
- Në rastë se fëmija bënë një gabim, mos e korigjoni atë, por përsëriteni fjalinë të saktë p.sh. " atje u-Bahni" " po, atje po vjenë U-Bahni".
- Folni në veprimet e përditëshme p.sh. kur shtroni tavolinën për të ngrënë, kur e vishni fëmijën, kur shkoni për të blerë, kur luani ose kur shikoni libra me figura.
- Mos haroni: Shikimi i televizorit nuk e ndihmonë fëmijën të mësojë të flasi.
- Mundohuni dhe vetë ti ndani gjuhët: P.sh. sejcili prind fletë me fëmijën në gjuhën e nënës ose ata flasin në shtëpi në gjuhën e tyre, në kopësht fëmija fletë gjermanisht.

Në rastë se keni pyetje mundeni të drejtoheni si më poshtë:

- Mjeku i shtëpisë ose i fëmijëve
- Mjeku i veshëve dhe i grykës (otorinolarinologu)
- Vendi i këshillimit pedaudiologjik
- Vendi i ndihmës për zhvillimin e hershëm të fëmijëve
- Pikat e këshillimit për edukimin e fëmijëve.
- Qëndrat speciale ndihëse pedagogjike

*Übersetzung aus dem Deutschen von
Kozeta Kapaj, Dolmetscherin für Albanisch*

Wir bedanken uns beim **Arbeitskreis Sprachentwicklungsstörungen Isserlin Akademie e.V.**, der uns freundlicherweise die deutsche Fassung sowie die Übersetzung in die albanische Sprache zur Verfügung gestellt hat.

Arbeitskreis Sprachentwicklungsstörungen Isserlin Akademie e.V., c/o Heckscher Klinik Solln
Wolfratshauser Str. 350, 81479 München

www.arbeitskreis-sprache.de

VMK - Vater-Mutter-Kind quhet grupi projektues Familja Shqiptare, i cili grup do të mirret kryesisht me problematikën familjare, prindërit dhe fëmijët.

Qëllimi kryesorë i këtij grupi projektues është:

Grumbullimi i të dhënave mbi familjet shqiptare:

Struktura familjare; Problematika rinore (adolishenca); Edukimi i fëmijëve; Roli i vajzës në familje; Roli i djalit në familje; Roli i prindërve në familje; Këshillime familjare; Grumbullimi i informatave dhe shpërndarja e tyre; Literatura dhe përvoja etj.

Presim nga pjesëmarrësit që të sjelin edhe ide të reja lidhur me mënyrën e funksionimit të grupit projektues Familja Shqiptare dhe të kyqen drejtëpërsëdrejti në diskutim.

VMK - Grupi projektues Familja Shqiptare ofron këshilla për prindër e familje çdo të Marte nga ora 18.00 gjer në 20.00 në lokalet në: AMOK-AKA, Pariser Str. 9, 81667 München, (S Rosenheimer Platz)

VMK - Vater-Mutter-Kind: Projektgruppe Albanische Familien ist eine Initiative von sozialengagierten Ehrenamtlichen.

Ziele der Gruppe sind:

- albanischen Familien bezüglich Erziehungs-, Schul- und anderer familiärer Fragen beratend beizustehen
- sie durch muttersprachliche Informationsveranstaltungen und -materialien für diese Fragen zu sensibilisieren und über die Angebote und Hilfen kommunaler und anderer Einrichtungen zu informieren
- Daten und Informationen über die albanische Minderheit in München zu sammeln und bekannt zu machen
- ihr bürgerschaftliches Engagement und ihre Bemühungen zur Lösung dieser Fragen zu unterstützen und sichtbar zu machen

Beratung: Di 18.00 - 20.00 Uhr

AMOK - AKA, Pariser Str. 9, 81667 München

Kontakt: Mislim Berisha, Tel: 089 - 371 59 806 (abends)

E-Mail: mislimberisha@freenet.de

DEZEMBER 2002 / AP



**Projektgruppe
Albanische
Familien**

**Präventive
Arbeit mit
Migrantenfamilien**

RRITET FËMIJA JUAJ SHUMË GJUHËSH?

**Broshurë informative për
prindërit shqiptar**

Wächst Ihr Kind mehrsprachig auf?

- Informationsbroschüre für **albanisch** sprechende Eltern -

Die Originalfassung in deutscher Sprache wurde erstellt vom Arbeitskreis Sprachentwicklungsstörungen Isserlin Akademie e.V.

AÇILIM

Rosenheimer Str. 135

81667 München

Tel: 089 - 44 11 97 80

Fax: 089 - 44 11 97 81

@: ali.poyraz@aka-muenchen.de

Internet: www.acilim.de

**AKA - Aktiv für
interKulturellen Austausch e.V.**



Wächst Ihr Kind mehrsprachig auf?

Die Mehrheit der Menschen auf dieser Welt wächst zwei- oder mehrsprachig auf! Das Erlernen von zwei Sprachen ist ein Gewinn für ihr Kind. In der Regel meistert das Kind diese Anforderungen ohne größere Probleme.

Was ist Mehrsprachigkeit?

Es gibt viele Möglichkeiten, mehrsprachig aufzuwachsen. Beispiele:

- o Der polnische Vater spricht polnisch, die deutsche Mutter spricht deutsch mit dem Kind.
- o Eine spanische Familie in Deutschland spricht zu Hause spanisch.
- o Ein schwedischer Vater spricht schwedisch mit seinem Kind, die englische Mutter spricht englisch mit dem Kind, im Kindergarten lernt das Kind deutsch.

Gibt es Besonderheiten mehrsprachiger Entwicklung?

Die Kinder lernen die Aussprache, den Wortschatz und die Grammatik der verschiedenen Sprachen. Sie sprechen nicht selbstverständlich in beiden Sprachen gleich gut. Beispiel:

- o Ein türkisches Kind kann Kinderspielsprache auf Deutsch gut erklären. Dagegen erzählt es von einem Familienfest besser auf Türkisch.

Mehrsprachigkeit ist eine besondere Herausforderung für jedes Kind. Allmählich müssen zwei Sprachsysteme erlernt werden. Dazu gehören die Aussprache, der Wortschatz, die Grammatik und der Satzbau beim Verstehen und Benutzen der Sprache. Außerdem muss das Kind die umgangssprachlichen und kulturellen Besonderheiten beim Sprechen beachten.

Es kann sein, dass Kinder, die von Geburt an mit zwei Sprachen aufwachsen,

- später mit dem Sprechen beginnen
- erst die eine, später die andere Sprache benutzen
- beide Sprachen von Anfang an nutzen

Manche Kinder mischen beide Sprachen, d.h. sie verwenden Wörter der einen Sprache, wenn sie in der anderen "fehlen". Solche Besonderheiten gehören selbstverständlich eine gewisse Zeit lang dazu. Deutliche und länger anhaltende Probleme in einer oder beiden Sprachen sollten jedoch ernst genommen und untersucht werden.

Was ist normal und was ist auffällig in der Sprachentwicklung meines Kindes?

Grobe Maßstäbe für eine normale Sprachentwicklung bei Mehrsprachigkeit sind:

- Um den zweiten Geburtstag spricht das Kind ungefähr 50 Wörter. In einem zweisprachigen Umfeld kann sich dieser Maßstab um ca. ein halbes Jahr verschieben.
- Um den dritten Geburtstag äußert sich das Kind mindestens in Dreiwortsätzen in einer Sprache.
- Ein vierjähriges Kind kann sich mit Personen außerhalb der Familie sprachlich verständigen.
- Wenn das Kind regelmäßig (Kindergarten, Schule ...) die deutsche Sprache hört und spricht, kann es sich nach ca. einem Jahr gut auf Deutsch ausdrücken.

Hinweise für eine auffällige Sprachentwicklung bei Ihrem Kind sind:

- Ihr Kind zeigt wenig Interesse an Sprache
- vermeidet längere Zeit zu sprechen
- lässt sich ungern (Bilder-) Bücher vorlesen
- stellt wenig oder keine Fragen
- klärt Missverständnisse selten oder nicht auf
- vermischt die Sprachen, ohne zu berücksichtigen, welche Sprache der Zuhörer versteht
- erwirbt Sprache erst sehr verspätet

Zusammengefasst:

Verläuft die Sprachentwicklung Ihres Kindes deutlich anders oder bestehen Hinweise für eine auffällige Sprachentwicklung, dann sollten sie die sprachlichen Fähigkeiten Ihres Kindes genauer untersuchen lassen.

Mögliche Gründe für die Auffälligkeiten

Nicht immer gibt es einen klaren Grund für Auffälligkeiten in der Sprachentwicklung. Oft spielen mehrere Ursachen zusammen. Die häufigsten Hintergründe sind:

- **Probleme mit dem Hören:** Manche Kinder haben über längere Zeit Probleme mit dem Hören oder können das Gehörte nicht ausreichend gut verarbeiten. Mögliche Hinweise dafür könnten z.B. häufige Erkältungen oder Mittelohrentzündungen sein.
- **Sprachentwicklungsstörungen:** Es gibt Kinder, die speziell mit dem Erlernen der Sprache größere Schwierigkeiten haben als andere. Die Probleme zeigen sich sowohl in der Muttersprache als auch in der Zweitsprache.

Richtiger Umgang mit Mehrsprachigkeit

Ihr Kind wächst zweisprachig auf: Damit bieten Sie ihm besondere Chancen!

- Sprechen Sie mit Ihrem Kind in Ihrer Muttersprache
- Fördern Sie die Sprechfreude und lassen Sie Ihr Kind erzählen
- Hören Sie Ihrem Kind zu
- Ermuntern Sie Ihr Kind zum Sprechen und fragen Sie nach
- Geschieht ein "Fehler", verbessern Sie Ihr Kind nicht, sondern wiederholen Sie den Satz richtig, z.B.: "Da U-Bahn" "Ja, da kommt die U-Bahn".
- Sprechen Sie bei Ihren Alltagshandlungen z.B. beim Tisch decken, Anziehen, Einkaufen, beim Spiel oder beim Anschauen von Bilderbüchern.
- Bedenken Sie: Fernsehen fördert nicht das Sprechen.
- Versuchen Sie selbst, die Sprachen möglichst zu trennen: z.B. jeder Elternteil spricht in seiner Muttersprache mit dem Kind, oder Sie sprechen zu Hause in Ihrer Sprache, im Kindergarten spricht das Kind deutsch

Bei Fragen können Sie sich an folgende Stellen wenden:

- o Kinder- oder Hausarzt
- o HNO-Ärzte
- o pädaudiologische Beratungsstellen
- o Frühförderstellen
- o Erziehungsberatungsstellen
- o sonderpädagogische Förderzentren

Shumica e njerëzve të kësaj bote rritet dy apo më shumë gjuhësh! Mësimi i dy gjuhëve është një fitim për fëmijën tuaj. Në përgjithësi fëmijët e përballojnë këtë ngarkesë pa probleme të mëdha.

Çfarë është shumëgjuhësia?

Ka disa mundësira për tu ritur shumë gjuhës. Shëmbuj:

- o Baba polak flet me fëmijën polonisht, nëna gjermane gjermanisht.
- o Një familje spanjolle në gjermani flet në shtëpi spanjisht.
- o Një baba suedez fletë me fëmijën e tijë suedisht, nëna angleze anglisht, në kopësht mësonë fëmija gjermanisht.

Ka veçantira zhvillimi shumëgjuhësh?

Fëmijët mësojnë shprehjen, fjalorin dhe gramatikën e gjuhëve të ndryshme.

Vetëkuptohet, ata nuk i flasin të dyja gjuhët njëllot mirë. Shëmbull:

- o Një fëmijë turk mundet ti shpjegojë lodrat e kopështit mirë në gjuhën gjermane. Në anën tjetër, ai mundet të tregojë rreth një feste familjare më mirë në gjuhën turke.

Shumëgjuhësia është një ngarkesë e veçantë për çdo fëmijë. Gjithësesi duhet të mësohen dy sisteme gjuhësh. Këtu futet shprehja, pasuria e fjalëve, gramatika dhe ndërtimi i fjalisë në kuptimin dhe përdorimin e gjuhës. Përveç kësaj fëmija duhet të respektojë veçantitë kulturore të gjuhës si dhe ato në përdorimin në jetën e përditëshme.

Ka të ngjarë, që fëmija që rritet me dy gjuhë

- të fillojë të flasi me vonesë
- të flasi një herë njëherë gjuhë, pastaj gjuhën tjetër
- ti përdori të dyja gjuhët që në fillim.

Disa fëmijë i përziejnë gjuhët, kjo do të thotë që ata përdorin fjalët e njëherë gjuhë, kur ato

mungojnë në gjuhën tjetër. Veçanti të tilla janë të pranishme, në mënyrë të kuptueshme, për një kohë të gjatë. Problemet e qarta dhe të qëndrueshme në të dyja gjuhët duhet të vlerësohen mirë dhe duhet të analizohen.

Çfarë është normal dhe çfarë është pët tu shqetësuar në zhvillimin e të folurit të fëmijës sim?

Masë e përgjithëshme për zhvillimin normal të të folurit te shumë gjuhësia është:

- Në ditëlindjen e dytë fëmija fletë afërsisht 50 fjalë. Te fëmijët që rriten me dy gjuhë mundet të shtyhet kjo kohë rreth gjysëm viti më pas.
- Në ditëlindjen e tretë munden fëmijët të flasin me fjali të përbëra me tre fjalë në njëherë gjuhë.
- Një fëmijë katër vjeçar mundet të kuptohet me persona të jashtëm të familjes së tijë.
- Në rastë se fëmija e dëgjonë dhe e fletë gjuhën gjermane rregullisht (në grupin e lojës, në kopësht, në shkollë...), ai mundet afërsisht pas një viti të shprehet mirë gjermanisht.

Shënjat për një të folur jo pa probleme te fëmija juaj:

- fëmija juaj nuk tregon interes të flasi
- mënjanonë të folurin në kohë të gjatë
- nuk ka dëshirë t'i lexosh libra
- bënë pak ose aspak pyetje
- keqëkuptimet i sqaronë rrallë ose fare. I përzien gjuhët, pa marë parasysh se cilën gjuhë kuptonë personi që dëgjon
- mësonë gjuhën shumë me vonesë

Përmbledhur:

Zhvillohet të folurit e fëmijës suaj në mënyrë të qartë ndryshe ose ka të dhëna për një zhvillim të të folurit jo të mjaftueshëm, atëherë ju duhet që ta kontrolloni saktësisht aftësinë e fëmijës për të folur.